

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6

Tax Collection Efficiency of the Excise Office Case Study of the Excise Office Region 6

ขวัญตา โพนันพา^{1*} อรุณี นุสธิ์² และอรรถพล จรจันทร์³

Khwanta Phopnpha^{1*} Arunee Nusit² and Attaphon Jorjan³

วันที่รับบทความ : 01/10/2567

วันแก้ไขบทความ : 26/11/2567

วันตอบรับบทความ : 27/11/2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี ระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี และศึกษาหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 จำนวน 198 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี (ด้านความเป็นธรรม) อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี (ด้านการประเมินศักยภาพการดำเนินงาน) อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ผลกระทบเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น และความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ขณะที่ด้านความเป็นธรรมและประสิทธิภาพไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น บุคลากรควรนำหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี คือ บริการผู้เสียภาษีด้วยความเอื้ออำนวย มีความยืดหยุ่น และปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นอกจากนี้ ยังควรปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความเป็นธรรมและประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดในการจัดเก็บภาษี โดยนำการใช้เทคโนโลยีมาลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สะดวกมากขึ้น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี ภาษีสรรพสามิต

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Master's degree student in the Master of Business Administration program, Faculty of Management Science, Rajabhat Pibulsongkram University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Assistant Professor Dr., Faculty of Management Science, Rajabhat Pibulsongkram University.

³ อาจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Lecturer, PhD., Faculty of Management Science, Rajabhat Pibulsongkram University.

* Corresponding author: E-mail address: papaya1919@hotmail.com

Abstract

This research aims to study the principles of good excise tax, the efficiency of tax collection, and the principles of good excise tax that effect the tax collection efficiency of agencies under the Office of Excise Department Region 6. The sample consists of 198 personnel from the Office of Excise Department Region 6, selected through stratified random sampling. Data was collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, as well as inferential statistics, specifically multiple regression analysis.

The findings indicate that the level of good excise tax principles (the aspect of fairness) is high, while the effectiveness of tax collection (the assessment of operational potential) is also high level too. Ease of tax collection, behavioral impacts, flexibility, and alignment with government policy are significantly impact to the effectiveness of tax collection, but fairness and effectiveness do not show significantly statistical. The suggestion are excise officers should be facilitate, act flexibly and alignment with government policy with taxpayers, additionally fairness and effectiveness should be improved to enhance efficiency and maximize the benefits of tax collection, along with the use of technology to operational processes for convenience.

Keywords: Tax Collection Efficiency, Principles of Good Excise Taxation, Excise Tax

บทนำ

ประเทศไทยมีหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีสามหน่วยงาน ได้แก่ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ซึ่งมีหน้าที่หารายได้ให้แก่ภาครัฐเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Ministry of Finance, 2023) โดยการจัดเก็บภาษีมียัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคสินค้าและการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะที่ภาษีแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักตามลักษณะการรับภาระภาษี ได้แก่ ภาษีทางตรง เป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีไม่สามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้ เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาจากกรมสรรพากร และภาษีทางอ้อม เป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีสามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้ เช่น ภาษีขาเข้า-ขาออกจากกรมศุลกากร รวมถึงภาษีจากกรมสรรพสามิต เป็นต้น

กรมสรรพสามิตมีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บภาษีจากสินค้าและบริการที่มีเหตุผลความจำเป็นเฉพาะอย่าง เช่น สุรา ยาสูบ และผลิตภัณฑ์ฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี การจัดเก็บภาษีเหล่านี้ ช่วยควบคุมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมและเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ (Excise Department, 2023) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (ตุลาคม 2565 - กันยายน 2566) กระทรวงการคลังแถลงข่าวที่ 126/2566 ระบุว่า ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลสุทธิรายได้รวมของสามหน่วยงานหลักในสังกัดกระทรวงการคลังอยู่ที่ 2,815,313 ล้านบาท โดยกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานที่จัดเก็บรายได้สูงที่สุด รองลงมาคือกรมสรรพสามิตและกรมศุลกากร

อย่างไรก็ตาม กรมสรรพสามิตจัดเก็บรายได้ต่ำกว่าเป้าหมายถึงร้อยละ 15.8 ในขณะที่กรมสรรพากรและกรมศุลกากรสามารถเก็บรายได้ได้สูงกว่าเป้าหมาย (Ministry of Finance, 2023) รวมถึงผลการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตทั่วประเทศ พบว่า สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 จัดเก็บอยู่ในลำดับที่ 6 จากทั้งหมด 10 ภาค (Excise Department, 2023) ทั้งนี้ สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6

มีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้รัฐบาลมีรายได้สำหรับการพัฒนาและบริหารประเทศ แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 จัดเก็บรายได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด ส่งผลให้กรมสรรพสามิตโดยรวมจัดเก็บรายได้ต่ำกว่าที่คาดหวัง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาของประเทศในระยะยาว เมื่อพิจารณาสาเหตุที่กรมสรรพสามิตและสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 จัดเก็บรายได้ต่ำกว่าเป้าหมายอาจเกิดจากประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ตามที่ Khongied (2019) ระบุว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นต้องอาศัยหลักการภาษีที่ดีซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความสมัครใจให้ประชาชนในการเสียภาษี หลักการนี้ควรมีความเป็นธรรม ประสิทธิภาพสูง และสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นอกจากนี้ ควรมีกลไกตรวจสอบที่ช่วยลดความขัดแย้งในการจัดเก็บภาษี

ตามรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องเสียภาษี เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความสมัครใจในการเสียภาษี โดยหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีควรมีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และสามารถจัดเก็บได้อย่างเอื้ออำนวย นอกจากนี้ ต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชน การจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดต้นทุนในการจัดเก็บและสะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของสังคมโดยรวม (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, 2017; Khongied, 2019)

นักวิจัยหลายท่านมีความเห็นว่า ประสิทธิภาพการเก็บภาษีมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการดำเนินงานในหลายด้าน เพราะเป็นรายได้ของรัฐ ช่วยให้รัฐมีรายได้เพียงพอสนับสนุนบริการสาธารณะ การพัฒนาเศรษฐกิจ กระตุ้นการลงทุนและการใช้จ่าย ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความยุติธรรมทางสังคม ลดความไม่เสมอภาคและส่งเสริมการกระจายรายได้ที่ ดังนั้น ประสิทธิภาพการเก็บภาษีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นอกจากนี้ ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีต้องเป็นไปตามหลักภาษีที่ดี ประกอบด้วยมีความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี มีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำ และความสะดวกสบายสำหรับผู้เสียภาษีในด้านสถานที่และอุปกรณ์ รวมถึงการให้บริการที่รวดเร็วจากเจ้าหน้าที่ ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสนับสนุนให้ประชาชนมีความสมัครใจในการเสียภาษีมากขึ้น (Thanawongsakul, 2017; Phuechpakwan, 2019; Boonla, 2020; Naiwathan, 2022; Nongsuk, 2022) สำหรับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตถูกกำหนดตามหลักเกณฑ์การประเมินและการอุทธรณ์ผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วยสององค์ประกอบหลักคือ 1) การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงาน และ 2) การประเมินศักยภาพการดำเนินงาน (Excise Department, 2023)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 โดยนำหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีมาใช้ เพื่อให้ผลการศึกษาที่สะท้อนถึงปัญหาและหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 สามารถจัดเก็บภาษีตามเป้าหมายของกรมสรรพสามิตตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี และระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6
2. เพื่อศึกษาหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาษี

ภาษีเป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยมีสองประเภทหลักคือภาษีตรง เช่น ภาษีเงินได้ และภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต (Phetkhong, 2017) ภาษียังมีความหมายว่าเป็นเงินที่รัฐบาลบังคับเรียกเก็บจากประชาชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่มีผลตอบแทนโดยตรง ผู้เสียภาษีจะได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากบริการสาธารณะ เช่น การสร้างถนนและโรงเรียน (Pinitchphuwat, 2020) ทั้งนี้ ภาษีสามารถจัดเก็บได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงินสิ่งของ หรือแรงงาน (Larpprasertlam, 2022) โดยสรุป ภาษีเป็นเครื่องมือทางการคลังที่มีบทบาทสำคัญในการจัดหารายได้สำหรับสาธารณประโยชน์ โดยที่รัฐใช้เพื่อจัดการทรัพยากรและพัฒนาสังคม ซึ่งประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการเสียภาษีเพื่อสร้างความเจริญในสังคมร่วมกัน

วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อสนับสนุนการบริหารและพัฒนาประเทศ ได้แก่ 1) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ 2) สร้างความเป็นธรรมในสังคม 3) ส่งเสริมหรือควบคุมพฤติกรรมเศรษฐกิจ 4) สนับสนุนกิจการใหม่ ใช้ภาษีเป็นเครื่องมือช่วยเหลือการสร้างกิจการใหม่ 5) สนับสนุนกิจกรรมเพื่อสังคม ใช้ภาษีเพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ 6) แก้ปัญหาทางสังคม ใช้ภาษีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ ภาษีสรรพสามิต มีวัตถุประสงค์ในการสร้างรายได้และควบคุมการบริโภคสินค้าที่มีผลเสียต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสินค้าฟุ่มเฟือย (Rodthim, 2020) โดยรวมแล้วการจัดเก็บภาษียังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

หลักการจัดเก็บภาษีที่ดี

ตามรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องเสียภาษี (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, 2017) เพื่อส่งเสริมความสมัครใจของประชาชนในการเสียภาษีและให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ภาษีอากรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ 1) ความเป็นธรรม ต้องพิจารณาความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนและผลประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐ เพื่อให้การจัดเก็บมีความยุติธรรม 2) ความแน่นอนและชัดเจน กฎหมายภาษีต้องเข้าใจง่าย ป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ และให้ประชาชนมีความชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่ในการเสียภาษี 3) ความสะดวก วิธีการจัดเก็บและกำหนดเวลาต้องคำนึงถึงความสะดวกของผู้เสียภาษี เพื่อลดภาระและทำให้การเสียภาษีเป็นเรื่องง่าย 4) ความมีประสิทธิภาพ ควรสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้นโดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อย เพื่อให้รัฐมีรายได้สูงสุด 5) ความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ การเก็บภาษีต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกลไกตลาดหรือการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของประชาชนมากเกินไป

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การปรับตัวตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจหน่วยงานต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงมีการกล่าวถึงแนวคิดเพิ่มเติมในการพัฒนาหลักภาษีอากรที่ดี ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีควรมีลักษณะสำคัญที่ควรคำนึงถึงเพื่อให้การจัดเก็บภาษียมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุด ดังนี้ 1) ความเป็นธรรม (Equity) ภาษีต้องมีความยุติธรรมในราคาพื้นฐานและการกำหนดอัตราภาษี โดยพิจารณาจากเจตนารมณ์หรือหลักการทางทฤษฎี เพื่อให้การจัดเก็บเป็นธรรมทั้งในทางกฎหมายและการปฏิบัติ 2) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) อัตราภาษีต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อไม่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การลดการสูญบุหรื 3) ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี (Collectability) ภาษีต้องสามารถบังคับใช้ได้จริงและเข้าใจง่าย โดยมีต้นทุนการจัดเก็บที่ต่ำและไม่ซับซ้อน 4) ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม (Behavioral Effects) อัตราภาษีต้องสามารถกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคในทิศทางที่เหมาะสม โดยไม่เอื้อประโยชน์

ให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป 5) ความยืดหยุ่น (Elasticity) อัตราภาษีต้องรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (Compatibility) อัตราภาษีต้องสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอื่น ๆ และนโยบายรัฐบาลเพื่อไม่ให้เกิดการวางแผนธุรกิจ นอกจากนี้ การจัดเก็บภาษีต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการเสียภาษี และส่งเสริมการเสียภาษีด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนการจัดเก็บลดลงและสะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของสังคม (Khongied, 2019)

สรุปได้ว่าหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี ตามความหมายของกรมสรรพสามิตหมายถึง หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ผลกระทบเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น และความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (Khongied, 2019) ผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการหรือการกระทำที่นำไปสู่ผลสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ (Sayatphanit, 2019) ในด้านการจัดเก็บภาษี หมายถึง การเก็บภาษีให้ครบถ้วนและถูกต้อง ตามวัตถุประสงค์ โดยไม่มีการรั่วไหล และทำให้เสร็จตามเวลาที่กฎหมายกำหนด พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เพื่อให้ได้ผลประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้น การจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบและส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม (Mahileh, 2023) นอกจากนี้ Excise Department (2023) ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินและหลักเกณฑ์การอุทธรณ์ผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และสรรพสามิตพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน น้ำหนักร้อยละ 80 ประกอบด้วย การจัดเก็บภาษี การป้องกันและปราบปราม การตรวจสอบภาษี การดำเนินงานตามภารกิจ/นโยบายรัฐบาล และการกิจเร่งด่วน การบริหารความเสี่ยง (ระดับกรม) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน การควบคุมภายใน ประสิทธิภาพการเบิกจ่าย ความถูกต้องของการจัดทำรายงานด้านบัญชี ราคาขายปลีกแนะนำ การดำเนินการตามนโยบายกรมสรรพสามิต และองค์ประกอบที่ 2 การประเมินศักยภาพการดำเนินงาน น้ำหนักร้อยละ 20 ประกอบด้วย การสำรวจความพึงพอใจการจัดการความรู้ของหน่วยงาน (KM) การส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรม การรายงานผลการดำเนินการ และการจัดทำข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี พบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังนี้

Boonla (2020) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 280 คน สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การทดสอบแอลเอสดี และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านการให้บริการ ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านการชำระภาษี ด้านสถานที่วัสดุอุปกรณ์ ด้านแผนที่ภาษี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ Duangchanen (2021) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีและปัจจัยที่มีผลต่อการเสียภาษีท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 392 คน สถิติที่ใช้ คือ Chi-square

พบว่า การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถบรรลุเป้าหมายการจัดเก็บตามที่มีการประมาณการรายได้ไว้ และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานของบุคลากร การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี และความสามารถในการจ่ายภาษีของผู้เสียภาษี ส่งผลต่อการเสียภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ Nanta (2022) ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 183 คน และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษี จำนวน 8 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยภาวะเศรษฐกิจ การสื่อสารองค์กรและการประชาสัมพันธ์ และการยึดหลักการของภาษีส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐและส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่การศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญถึงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญของภาษีสรรพสามิตเพื่อให้การจัดเก็บมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่รัฐและสังคม ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นสมมติฐานดังนี้ หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่สมมติฐานการวิจัย และสามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดัง Figure 1 โดยประยุกต์แนวคิดหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี (Khongied, 2019) สำหรับนำมาใช้เป็นตัวแปรอิสระ และประยุกต์แนวคิดหลักเกณฑ์การประเมินและหลักเกณฑ์การอุดหนุนผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และสรรพสามิตพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (Excise Department, 2023) เพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรตามดังนี้

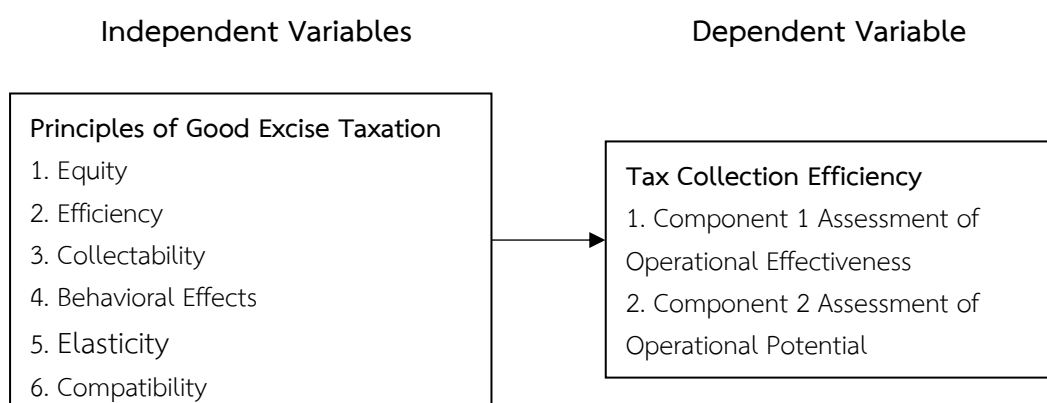

Figure 1 Conceptual Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ประกอบด้วยบุคลากรของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 จำนวน 391 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือบุคลากรดังกล่าว ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1976) ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 198 คน สำหรับการสุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มตามหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 จำนวน 8 หน่วยงาน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดประชาชนแต่ละหน่วยงาน วิธีการนี้ช่วยให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคำนึงถึงความแตกต่างและขนาดของแต่ละหน่วยงานทำให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นบุคลากรของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เป็นลักษณะคำถามปลายปิด ให้เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว จำนวน 5 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีใน 6 ด้านตามแนวคิดของ Khongied (2019) จำนวน 17 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีใน 2 ด้านตามหลักเกณฑ์การประเมินและหลักเกณฑ์การอุทธรณ์ผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่และสรรพสามิตพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 Excise Department (2023) จำนวน 25 ข้อ โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิด ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ให้ความหมายดังนี้ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึงระดับมาก 3 หมายถึงระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย และ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด และแบบสอบถามส่วนที่ 4 เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี เป็นข้อคำถามปลายเปิด

การทดสอบเครื่องมือ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านและคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (tem-Objective Congruence: IOC) โดยการศึกษาวิจัยฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.937 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงประชากรจำนวน 30 ราย ตรวจสอบความเชื่อมั่นในด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และทุกปัจจัยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.70-1.00 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูง และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 198 ตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ในการอธิบายแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 และใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อวิเคราะห์ตามสมมติฐาน หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 มีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n + e$$

โดยสามารถแทนค่าสมการได้ดังนี้

Y หมายถึง ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

x_n หมายถึง ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

b_0 หมายถึง ค่าคงที่ (Constant)

b_n หมายถึง ค่าเบต้า (Beta) หรือ ค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรอิสระ

ส่งผลต่อตัวแปรตาม

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงประยุกต์แบบจำลองจาก Nanta (2022) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression)

อย่างไรก็ตาม แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ผลกระทบเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น และความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี (ตัวแปรตาม) โดยใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์สมการเชิงถดถอยแบบกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares: OLS) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งสามารถเขียนสมการเชิงเส้นได้ดังนี้

$$\text{สมการเชิงเส้น } Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + e$$

โดยที่

Y = ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6

x_1 = ความเป็นธรรม

x_2 = ความมีประสิทธิภาพ

x_3 = ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี

x_4 = ผลกระทบเชิงพฤติกรรม

x_5 = ความยืดหยุ่น

x_6 = ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ในการศึกษาได้จำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรตาม (Y) คือ ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 และตัวแปรอิสระ (X) ที่นำมาวิเคราะห์ในการศึกษาประกอบด้วย

1. ความเป็นธรรม ใช้สัญลักษณ์ x_1 แสดงถึง ความยุติธรรมด้านราคาที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษี รวมถึงการกำหนดประเภทและลักษณะของสินค้าหรือบริการที่ส่งผลให้ต้องเสียภาษีในอัตราที่แตกต่างกัน เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 มีความคิดเห็นว่าเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความเป็นธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน

2. ความมีประสิทธิภาพ ใช้สัญลักษณ์ x_2 แสดงถึง อัตราภาษีที่จัดเก็บต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการหยุดชะงักของระบบเศรษฐกิจ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตได้ เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 มีความคิดเห็นว่าเป็นธรรมมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีดี จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความมีประสิทธิภาพจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน

3. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ใช้สัญลักษณ์ x_3 แสดงถึง ความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เห็นว่ากระบวนการจัดเก็บภาษีมีความเอื้ออำนวย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษีจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน

4. ผลกระทบเชิงพฤติกรรม ใช้สัญลักษณ์ x_4 แสดงถึง การควบคุมการบริโภคสินค้าและบริการที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและศีลธรรม โดยอัตราภาษีสรรพสามิตที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคได้ เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เห็นว่าผลกระทบเชิงพฤติกรรมส่งผลดีต่อการจัดเก็บภาษี ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผลกระทบเชิงพฤติกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกันการควบคุมการบริโภคสินค้าและบริการที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและศีลธรรม โดยอัตราภาษีสรรพสามิตที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคได้ เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เห็นว่าผลกระทบเชิงพฤติกรรมส่งผลดีต่อการจัดเก็บภาษี ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผลกระทบเชิงพฤติกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน

5. ความยืดหยุ่น ใช้สัญลักษณ์ x_5 แสดงถึง อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีต้องสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสภาวะตลาดได้ เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เห็นว่าความยืดหยุ่นมีผลดีต่อการจัดเก็บภาษีประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความยืดหยุ่นจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน

6. ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ใช้สัญลักษณ์ x_6 แสดงถึง อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีต้องสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอากรอื่น ๆ และนโยบายของรัฐบาล รวมถึงความต้องการของสังคม เมื่อบุคลากรในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เห็นว่าความสอดคล้องนี้ส่งผลดีต่อการจัดเก็บภาษี ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลจึงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน

Table 1 The Relationship Between Independent Variables and Tax Collection Efficiency of Agencies under the Excise Department Region 6

Variable	Symbol	Direction of Relationship
Equity	x_1	+
Efficiency	x_2	+
Collectability	x_3	+
Behavioral Effects	x_4	+
Elasticity	x_5	+
Compatibility	x_6	+

โดยการศึกษาในครั้งนี้ มีการใช้ข้อมูลทั้งปฐมภูมิ จากการเก็บแบบสอบถามเพื่อให้ทราบผลระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 และมีการใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ จากผลการประเมินจากส่วนราชการในการรายงานประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ซึ่งการนำข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประยุกต์ใช้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพจาก 6 ด้าน โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ประกอบด้วยค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน ได้แก่ ความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ ความเอื้ออำนวย

ในการจัดเก็บภาษี ผลกระทบเชิงพฤติกรรม ความยืดหยุ่น และความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งทั้งหมดนี้อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับผล โดยการประมาณค่าการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงจากหน่วยงาน เพื่อให้เข้ากับ จำนวนกลุ่มตัวอย่างและระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวกับตัวแปรตาม โดยต้องตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน หากพบว่ามีความสัมพันธ์กันจะเกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งจะถูกรตรวจสอบด้วยวิธี Simple Correlation Coefficients หรือ Correlation Matrix โดยถ้าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์คู่ใดมีค่ามากกว่า 0.80 จะถือว่ามีปัญหา Multicollinearity ซึ่งอาจทำให้ผลการวิเคราะห์แม้ว่าจะยังคง Unbiased แต่ไม่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสมการเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ โดยจะเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัวเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ทั้งหมด ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้โปรแกรมทางสถิติ เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ และนำค่าตัวแปรทางสถิติที่ได้มาสร้างรูปแบบจำลองสมการถดถอย พหุคูณ ซึ่งมีสมการดังนี้

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + e$$

ขั้นตอนที่ 4 ใช้สถิติทดสอบ F เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง Y กับ $x_1, x_2, \dots, x_6$ โดยมี สมมติฐานในการทดสอบ ดังนี้

H_0 : ไม่มีตัวแปรอิสระใด ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน สรรพสามิตภาคที่ 6

H_1 : มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระครั้งละ 1 ตัว จำนวน n ครั้งโดยใช้สถิติทดสอบ t โดยมีข้อสมมติฐานในการทดสอบ

H_0 : ตัวแปรตามไม่ขึ้นกับตัวแปรอิสระตัวที่ $i : i = 1, 2, 3, \dots, 6$

H_1 : ตัวแปรตามขึ้นกับตัวแปรอิสระตัวที่ i

ขั้นตอนที่ 6 หาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวโดยใช้ Adjust R^2 โดย ถ้า R^2 มีค่าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรอิสระชุดนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมาก ถ้า R^2 มีค่าใกล้ 0 แสดงว่าตัวแปรอิสระชุดนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์เลย

ขั้นตอนที่ 7 ตรวจสอบเงื่อนไขการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ซึ่งจะประกอบด้วยเงื่อนไข ดังนี้ ค่าความเคลื่อนที่ i และ j ต้องเป็นอิสระกัน E_i และ E_j ต้องเป็นอิสระกัน $i, j = 1, 2, \dots, n : i \neq j$ เป็นการ ตรวจสอบว่าเกิดปัญหา Autocorrelation หรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบคือค่า Durbin-Watson ซึ่งมี สมมติฐาน คือ $H_0 : r = 0$ ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation ตัวสถิติที่ใช้ทดสอบ Durbin-d ดังนั้น d จึงมีค่า อยู่ระหว่าง 0 ถึง 4

$r = -1$ perfect negative correlation $d = 4$

$r = 0$ no autocorrelation $d = 2$

$r = +1$ perfect positive correlation $d = 0$

Durbin-Watson ได้สร้างการแจกแจงของค่าสถิติ d ให้อยู่ระหว่าง DL และ DU ซึ่งสามารถหาค่า d ได้จาก การเปิดตาราง Durbin-Watson

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 133 คน (67.17%) มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 86 คน (43.43%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (55.05%) มีตำแหน่งข้าราชการ จำนวน 156 คน (78.79%) และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-20,000 บาท จำนวน 91 คน (45.96%)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นเกี่ยวกับหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดี

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความเห็นเกี่ยวกับหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.70) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความเป็นธรรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.64) ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.68) ผลกระทบเชิงพฤติกรรม ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.71) ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.66) ความมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.73) และความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.65) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านองค์ประกอบที่ 2 การประเมินศักยภาพการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.58) และด้านองค์ประกอบที่ 1 การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6

ผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อตรวจสอบปัญหาตัวแปรอิสระสัมพันธ์กันอันขัดต่อข้อตกลงพื้นฐานของเทคนิค มีดังนี้

Table 2 Correlation Values of Variables Used to Analyze the Principles of Good Excise Tax Expected to Affect the Tax Collection Efficiency of the Agencies Under the Excise Department, Region 6

Independent Variables	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
Equity (x_1)	1.00					
Efficiency (x_2)	0.69	1.00				
Collectability (x_3)	0.75	0.80	1.00			
Behavioral Effects (x_4)	0.68	0.80	0.78	1.00		
Elasticity (x_5)	0.66	0.75	0.72	0.73	1.00	
Compatibility (x_6)	0.71	0.76	0.78	0.76	0.78	1.00

จาก Table 2 พบว่าผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระก่อนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 แสดงให้เห็นว่า การใช้สถิติถดถอยพหุต้องการให้ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยการสร้าง Correlation Matrix พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสมการถดถอยพหุได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

2. การวิเคราะห์ค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุของหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 มีดังนี้

Table 3 Analysis of the Causal Influence of Good Excise Tax Principles on the Tax Collection Efficiency of the Agencies Under the Excise Department, Region 6

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
Constant Value (b_0)	2.42	0.08	29.15	0.0000***
1. Equity (x_1)	0.03	0.03	1.20	0.2323
2. Efficiency (x_2)	0.02	0.03	0.77	0.4420
3. Collectability (x_3)	0.11	0.03	3.63	0.0004***
4. Behavioral Effects (x_4)	0.08	0.03	2.75	0.0065**
5. Elasticity (x_5)	-0.04	0.02	-1.81	0.0722*
6. Compatibility (x_6)	0.24	0.03	8.00	0.0000***
R-squared	0.7878	Mean dependent var	4.4349	
Adjusted R-squared	0.7811	S.D. dependent var	0.2734	
S.E. of regression	0.1279	Akaike info criterion	-1.2402	
Sum squared resid	3.1253	Schwarz criterion	-1.1239	
Log likelihood	129.7764	Hannan-Quinn criter.	-1.1931	
F-statistic	118.1564	Durbin-Watson stat	2.0468	Prob(F-statistic) 0.0000

Note : * P < 0.10, ** P < 0.05, *** P < 0.01

จากค่าสถิติใน Table 3 สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาค่าสถิติ R^2 เท่ากับ 0.79 หมายความว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามร้อยละ 79 ขณะที่ค่าสถิติ $\bar{R}^2$ เท่ากับ 0.78 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรตามได้ร้อยละ 78 นอกจากนี้ ค่าสถิติ SIG. Prob (F-statistic) เท่ากับ 0.000 บ่งชี้ว่าตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและตัวแปรอิสระมีบทบาทสำคัญในการอธิบายผลลัพธ์

2. ปัจจัยของหลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ได้แก่ ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี โดยมีค่า Coefficient คือ 0.11 ผลกระทบเชิงพฤติกรรม โดยมีค่า Coefficient คือ 0.08 และความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีค่า Coefficient คือ 0.24 ส่วนความยืดหยุ่นมีค่า Coefficient คือ -0.04 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.10 สามารถเขียนสมการเชิงเส้นได้ตามค่า Coefficient ที่ได้จากการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ดังนี้

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 - b_5x_5 + b_6x_6$$

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 (Y)

$$\begin{aligned}
&= 2.42 + 0.03(x_1) + 0.02(x_2) \\
&\quad (29.15) \quad (1.20) \quad (0.77) \\
&+ 0.11(x_3) + 0.08(x_4) - 0.04(x_5) + 0.24(x_6) \\
&\quad (3.63) \quad (2.75) \quad (-1.81) \quad (8.00)
\end{aligned}$$

จาก Table 3 พบว่าตัวแปรอิสระ 5 ตัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อตัวแปรตาม (ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (x_6) ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี (x_3) ส่งผลกระทบเชิงพฤติกรรม (x_4) ความเป็นธรรม (x_1) ความมีประสิทธิภาพ (x_2) และความยืดหยุ่น (x_5) ขณะที่ความยืดหยุ่น (x_5) มีความสัมพันธ์เชิงลบ โดยตัวแปรทั้ง 6 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 78.11 ซึ่งยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาอีกร้อยละ 21.89 ที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 และมีค่าผิดพลาดของการคาดประมาณ (Standard Error of the Estimate) เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเท่ากับ 0.1279 เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ละตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี (x_3) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อระดับความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เพิ่มขึ้น 0.11 โดยคงปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งหมายความว่าความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานดังกล่าวเพิ่มขึ้น

2. ผลกระทบเชิงพฤติกรรม (x_4) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อระดับผลกระทบเชิงพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เพิ่มขึ้น 0.08 โดยคงปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งหมายความว่า หากสามารถควบคุมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและศีลธรรมได้ อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานดังกล่าวเพิ่มขึ้น

3. ความยืดหยุ่น (x_5) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อระดับความยืดหยุ่นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ลดลง 0.04 โดยคงปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 ซึ่งหมายความว่า อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีควรสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในสถานะเศรษฐกิจและสังคม หากทำได้จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น

4. ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (x_6) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อระดับความสอดคล้องนี้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 เพิ่มขึ้น 0.24 โดยถือว่าปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งหมายความว่า อัตราภาษีสรรพสามิตที่ดีควรสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอากรอื่น ๆ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลในช่วงนั้นและความต้องการของสังคม จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่สูงขึ้น สามารถสรุปผลการศึกษาดัง Table 4 นี้

Table 4 Summary of the Study on Factors Affecting Tax Collection Efficiency of Agencies under the Excise Department Region 6

Variable	Hypothesis	Research Findings
Equity (X_1)	+	Consistent with the hypothesis / Not significant
Efficiency (X_2)	+	Consistent with the hypothesis / Not significant
Convenience in Tax Collection (X_3)	+	Consistent with the hypothesis / Significant
Behavioral Impact (X_4)	+	Consistent with the hypothesis / Significant
Flexibility (X_5)	-	Not consistent with the hypothesis / Significant
Consistency with Government Policy (X_6)	+	Consistent with the hypothesis / Significant

สรุปและการอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า หลักการของภาษีสรรพสามิตที่ดีส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 โดยมีปัจจัยสำคัญที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ระดับ 0.01 ได้แก่ ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.24 ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุด ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.11 ผลกระทบเชิงพฤติกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.08 และระดับ 0.10 ความยืดหยุ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ -0.04 ซึ่งมีผลเชิงลบ จากการวิเคราะห์พบว่า ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลมีอิทธิพลมากที่สุดต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าหลักการเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของหน่วยงาน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุเท่ากับ 0.24 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานของงานวิจัย พบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่า อัตราภาษีสรรพสามิตสอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีอากรอื่น ๆ และนโยบายของรัฐบาลตามที่ Khongied (2019) ระบุว่า อัตราภาษีที่ดีควรสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและความต้องการของสังคม นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการจัดเก็บภาษี เพราะการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้งอาจกระทบต่อการวางแผนธุรกิจของเอกชน และสอดคล้องกับ Excise Department (2024) ในปีงบประมาณ 2566 รายงานว่าการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตลดลง 5.23% เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ 2565 สาเหตุสำคัญมาจากนโยบายรัฐบาลลดอัตราภาษีน้ำมันดีเซลเพื่อลดภาระค่าครองชีพประชาชน ซึ่งส่งผลให้รายได้จากภาษีน้ำมันลดลงอย่างมาก

2. ความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษีมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุเท่ากับ 0.11 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัย เนื่องจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ชี้ว่า กรมสรรพสามิตได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การเสียภาษีให้มีความยืดหยุ่น โดยลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งการจัดเก็บภาษีต้องมีความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้สามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้นโดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด นอกจากนี้ การจัดเก็บภาษีต้องเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน โดยมีข้อปฏิบัติที่ไม่มากเกินไปจนสร้างความจำเป็นแต่ต้องป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี และงานวิจัยของ Phuechpakwan (2019); Boonla (2020) และ Nongsuk (2022) ยังสนับสนุนว่าค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำและการให้บริการที่สะดวกและรวดเร็วจากเจ้าหน้าที่ ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

3. ผลกระทบเชิงพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยมีค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุเท่ากับ 0.08 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานของงานวิจัย เนื่องจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ชี้ว่า การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมีเป้าหมายเพื่อควบคุมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดีตามที่ Khongied (2019) ระบุว่า อัตราภาษีสรรพสามิตที่เหมาะสมควรก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคในระดับที่เหมาะสม ซึ่งไม่ควรก่อให้เกิดผลกระทบที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ผลิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป ดังนั้น การจัดเก็บภาษีจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่มีความรับผิดชอบ

ขณะที่การศึกษาพบว่า ความเป็นธรรมและความมีประสิทธิภาพไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านความเป็นธรรม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดเก็บภาษีไม่ได้ยึดหลักการที่เป็นธรรม เช่น การจัดเก็บจากผู้ที่ได้รับประโยชน์จากรัฐบาลและความสามารถในการจ่ายภาษีของประชาชน อาจทำให้เกิดการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตบางกลุ่มมากเกินไป สอดคล้องและงานวิจัยของ Chukaew (2019) ระบุว่า ความไม่ตรงกันระหว่างกฎหมายการบัญชีและกฎหมายภาษีทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและการหลีกเลี่ยงภาษี ส่วนงานวิจัยของ Jitwatanasukh (2018) พบว่า การหักรายจ่ายเงินสำรองไม่เป็นธรรมสำหรับกิจการให้เช่าซื้อ และ Thongpho (2018) แสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีมรดกจากคู่สมรสมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากการยกเว้นทรัพย์สินมรดกจากการคำนวณภาษีทำให้การจัดเก็บไม่เป็นไปตามหลักการทำรายได้ดี โดยรวมแล้ว การศึกษาแสดงให้เห็นถึงความต้องการการปรับปรุงในระบบภาษีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ไม่ส่งผลตามที่คาดหวัง เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า อัตราภาษีที่จัดเก็บไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่สามารถลดปริมาณการบริโภคสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตรายได้อย่างมีนัยสำคัญ เห็นได้จากสถิติการจัดเก็บภาษีสุราในปีงบประมาณ 2566 แสดงให้เห็นว่าการบริโภคสุราเพิ่มขึ้น (Excise Department, 2024)

ในทางกลับกัน ความยืดหยุ่นกลับส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี แต่ไม่เป็นอย่างที่สมมติฐาน เพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า อัตราภาษีสรรพสามิตสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้ แม้ว่าภาษีสรรพสามิตจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นกลางทางเศรษฐกิจซึ่งภาษีต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกลไกตลาดมากนัก เห็นได้จากในช่วงปี 2565-2566 เศรษฐกิจไทยประสบปัญหาเงินเฟ้อสูง ส่งผลให้รัฐบาลลดอัตราภาษีน้ำมัน ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่มาจากการบริโภค สอดคล้องและงานวิจัยของ Sutthasantiarak (2016) ระบุว่า เมื่อเศรษฐกิจเติบโตย่อมส่งผลต่อรายได้รัฐบาลจากภาษี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยมีดังนี้

1. การนำหลักการภาษีสรรพสามิตที่ดีไปปฏิบัติประกอบด้วยหลายด้าน เช่น ด้านความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ และความเอื้ออำนวยในการจัดเก็บภาษี โดยบุคลากรของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ควรศึกษาและเข้าใจกฎหมายภาษีสรรพสามิต เพื่อรับรู้ความสำคัญของการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภท นอกจากนี้ ผู้กำหนดนโยบายหรือกฎหมายควรพัฒนาระบบภาษีให้มีความเป็นธรรมและตอบสนองต่อผลกระทบเชิงพฤติกรรม รวมถึงมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้ระบบภาษีมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

2. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการ ควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดความซับซ้อนในการจัดเก็บภาษี รวมถึงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพื่อสร้างความเข้าใจและสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายโดยสมัครใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้พบว่าความเป็นธรรม และควมมีประสิทธิภาพไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี จึงควรศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ทำการสำรวจจากพื้นที่จริงเพื่อเข้าใจความท้าทายและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษี รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ภาษีเพื่อสะท้อนมุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาที่อาจส่งผลต่อหลักการภาษีที่ดี

2. การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับระบบภาษีสรรพสามิต ควรเปรียบเทียบระบบภาษีสรรพสามิตในประเทศต่าง ๆ เพื่อหาข้อดีและข้อเสีย รวมถึงวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือมาตรการภาษีใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในอนาคต โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีให้สามารถรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Boonla, R. (2020). *Factors affecting the taxation efficiency of local government organization in Lopburi province* [Master's Thesis]. Rajabhat Phra Nakhon Si Ayutthaya University.
- Chukaew, J. (2019). *Differences in calculating net profit under accounting law and tax law* [Master's Thesis] Chulalongkorn University.
- Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). *Royal Thai Government Gazette*. (Volume 134, Issue 40 G, Page 13)
- Duangchanen, B. (2021). *The effectiveness of tax collection and factors affecting local tax payments by residents in Tha Pho subdistrict administrative organization, Mueang district, Phitsanulok province* [Master's Thesis]. Naresuan University.
- Excise Department. (2023). *Mission and Duties of The Excise Department*. <https://newweb.excise.go.th/about-excise/mission-and-Authority>
- Excise Department. (2023). *Statistics on Excise Tax Collection Nationwide Classified by Region for The Fiscal Year 2023*. Business Intelligence System of the Excise Department. <https://www.excise.go.th>.
- Excise Department. (2023). *Guidelines for Assessment and Appeal of The Performance Evaluation of Local Excise Offices for The Fiscal Year 2023*. <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/ndgw/~edisp/uatucm480395.pdf>
- Excise Department. (2024). *Annual Report of The Excise Department for The Year 2023*. Available at https://www.excise.go.th/excise2017/NEWS/YEARLY_REPORT/index.htm

- Jitwatanasukh, N. (2018). *Inequity in deducting reserved expenses for doubtful debts in calculating net profit for corporate income tax : A case study of leasing or hire purchase businesses that are not financial institutions* [Master's Thesis]. Chulalongkorn University.
- Khongied, P. (2019). Criteria for considering excise tax collection and principles of good excise taxation. *Thammasat Journal of Law*, 38(454), 65-70.
- Larpprasertlam, P. (2022). *Guidelines for the collection of wealth tax in Thailand* [Independent Study for A Master's Degree]. Chulalongkorn University.
- Mahileh, N. (2023). *Factors influencing the efficiency of property tax collection by local administrative organizations in Narathiwat province* [Master's Thesis]. Prince of Songkla University.
- Ministry of Finance. (2023). *Press Release No. 126/2023 on The Net Government Revenue Collection for The Fiscal Year 2023 (October 2022 – September 2023)*. <https://www.mof.go.th/ebooks/annual-report/>
- Nanta, N. (2022). Effectiveness of tax collection by the municipal office in San Sai district, Chiang Mai province. *School of Administrative Studies Maejo University*, 4(4), 62-67.
- Naiwathan, W. (2022). *Guidelines for the collection of excise tax on yachts and recreational watercraft* [Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)]. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/8249/>
- Nongsuk, O. (2022). *The efficiency of tax collection of the revenue department 12* [Master's Thesis] Ramkhamhaeng University.
- Phetkhong, D. (2017). *Meaning of tax*. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1753.
- Phuechpakwan, P. (2019). *Factors affecting the efficiency of tax collection of local administration organization Samsuan subdistrict, Bantan district, Chaiyaphum province* [Master's Thesis]. Ramkhamhaeng University.
- Pinitchphuwat, S. (2020). *Tax law* (5th ed.). Winyuchon.
- Rodthim, S. (2020). *Concepts of excise tax collection from electricity producers that generate pollution* [Master's Thesis]. Chulalongkorn University.
- Sayatphanit, P. (2019). *Knowledge management activities at The Faculty of Medicine Siriraj Hospital: Building an effective team*. <https://www2.si.mahidol.ac.th/km/knowledgeassets/kmexperience/kmarticle/15325/>
- Sutthasantiarak, S. (2016). *The relationship between value added tax and economic growth of Thailand* [Independent Study for A Master's Degree]. Sukhothai Thammathirat Open University.

- Thanawongsakul, P. (2017). *Issues in selling investments in Retirement Mutual Funds (RMF) that do not utilize tax deductions* [Master's Thesis]. Chulalongkorn University.
- Thongpho, M. (2018). *Inappropriateness in the collection of inheritance tax for spouses* [Independent Study For a Master's Degree]. Chulalongkorn University.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper and Row.